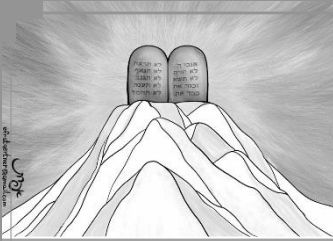

הזאת תורת השבת

בס"ד | סיפורים ליקוטים ומאמרים | חג השבועות תשפ"ג | עלון מס' 33

איתנה - "לא. אני לא אנשא לעשו". בעקשנות - לא אקשור את גורלי עם עשו הרשע, ומה שהרחוב אומר? לא מעניין אותי", והיא ככתה. הרבה מאד. היא עשתה את שלה: בכיות... "ועיני לאה רכות" - מדמעה. ומי לא יודע, כי היא זכתה להעמיד ששה שבטים, שבטי קה.

הקב"ה מצפה לעקשנות, ואנו נהיות וותרניות... מה ביכולתך ומה לא באפשרותך, לא צריך לעניין אותך, בשביל כך יש הקב"ה... את רק תהיי עקשנית לגבי היסודות של קדושת עם ישראל (לשאל ולדעת מה הן היסודות באמת), והיכולת תבוא.

אסיים. כאשר האשה מסייעת לבעלה ללכת לשיעורי תורה גם על חשבונה, היא מתאמצת, והוא אכן לומד, הוא והיא - ורכשים כוחות חדשים שאין לתאר, וכל הבית מקבל גוון חדש ומי יכולה לאמר שאין ביכולתה לתת לבעלה לקבוע עיתים לתורה? חג שמח וישועה קרובה לבוא. כולם יבורכו מן השמים. "אבל שניים שיושבין ויש ביניהם דברי תורה שכינה שרויה ביניהם שנאמר אז נדברו יראי ה' איש אל רעהו ויקשב ה' וישמע ויכתב בספר זכרון לפניו ליראה ה' ולחושבי שמו" (אבות פ"א (הגיד)

כמה שוה מאמץ

ותרא כי מתאמצת היא

"ותרא כי מתאמצת היא ללכת אתה ותחדל לדבר אליה, אמרה לה: אסיר לך תחום שבת! באשר תלכי אלך. אסיר לך יהוד! באשר תליני אליך. מפקדיני שש מאות ו"ג מצות! עמך עמי. אסיר לך עבודת כוכבים! ואלקיך אלקי. ארבע מיתות נמסרו לב'ד! באשר תמותי אמות. ב' קברים נמסרו לב'ר! (רש"י: "אחד לנסקלים ולנשרפים שהרשיעו בעבירות חמורות ואחד לנהרגים ולנחנקים שאין מיתתן חמורה ואינם רשעים כל כך").

ושם אקבר. מיד, ותרא כי מתאמצת היא". (יבמות מ"ז) הגמרא מספרת (סוטה ג"ג) כי רבי יוחנן שאל אשה אלמנה זקנה, מדוע את באה לבית הכנסת שלי, הרי את מתגוררת במרחק, וישנם כמה בתי כנסיות מהבית שלך עד בית הכנסת כאן? שמעתם שאלה של רבי יוחנן? אמרה לו הישישה: "אני רוצה הרבה שחר - 'שחר פסיעות', כי כיון שמשלמים על כל פסיעה - למה שלא אלך רחוקי?".

מה משמעות הסיפור

של הגמרא? אסביר לכם: אשה זו שהזכירה בגמרא בהערכה, יצאה תמיד לחפש דברים קשים. - היא לא ביקשה לחיות חיים קלים. היא ידעה כי בחיי קלות, בתחילה נדמה שהכל יהיה קל, אבל לימים נוכחים לראות - מה כבר יוצא מחיים קלים... היא התאמצה ללכת לבית הכנסת הרחוק, חיים של מאמץ.

במה זכתה רות לכתר מלכות? "ותרא כי מתאמצת היא ללכת" במאמץ זה היא רכשה לעולמים - את כתר המלכות. המסכנה

הזאת רות, עזבה בית עשיר של מלך מואב - עגלון, ולמעשה, היא הפקירה את עצמה בתכלית. נעמי הכניסה אותה מתוך יאוש. נעמי ניסתה להסביר לה בכל דרך עד כמה שלא כדאי לה (מבחינה גשמית) להצטרף עמה לעם היהודי: הרי יום אחד בשבוע, בשבת, אנו רק בתוך העיר אסור לצאת - "אמרה לה אסיר לך תחום שבת". השיבה רות, לא אכפת לי היכן שתלכי רק לשם אלך אם בשבת את נשאת בבית גם אני "באשר תלכי אלך". אמרה לה נעמי "אסור לנו יהוד איש עם אשה", את באה לבד בעניות ואולי לא תוכלי להשיג דירה היכן לישון ולהתגורר "לא נורא" השיבה רות "באשר תליני אליך".

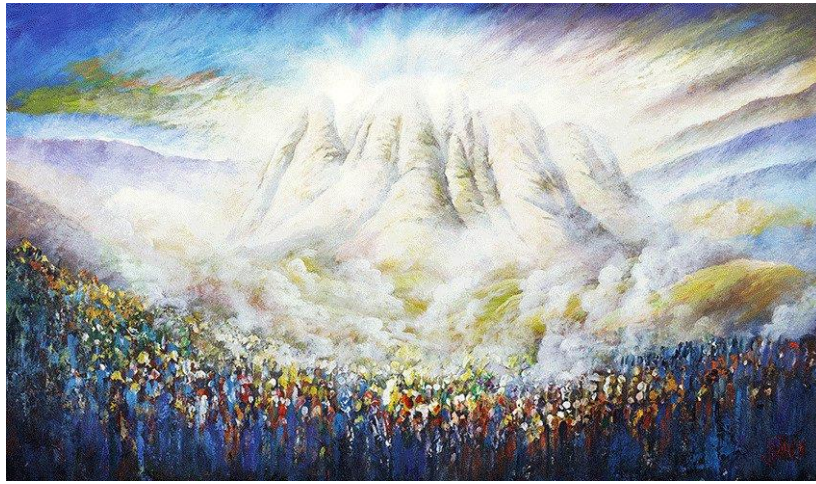
אנו מצוים על שש מאות שלוש עשרה מצוות, ניסתה נעמי שכנע אותה "עמך עמי" השיבה רות. "אסור לנו עבודת כוכבים" "ואלהיך אלהי". יש עבירות שאם חוטאים בהם במזיד אפשר לקבל מיתה "ארבע מיתות נמסרו לב'ד" "באשר תמותי אמות". "ב' קברים נמסרו לב'ד" "ושם אקבר". כאשר נעמי ראתה את הפלא הגדול: "ותרא כי מתאמצת היא ללכת" למרות כל הקשיים היא רוצה ומעוניינת, באותה שעה נעמי קיבלה אותה. בשמחה. והיא הרקיעה שחקים - אוי - היא זכתה! היא זכתה! חז"ל אומרים במסכת סנהדרין כי רות האריכה ימים ועוד ישבה על יד שלמה המלך ע"ה. ליד כסא המלך שלמה עמד כסא מיוחד נוסף - לאם המלוכה - מי זאת? רות. זו שהלכה לקבץ נדבות ולאסוף גרעינים שדות זרים, היא עכשיו אם המלכות - מלכות בית דוד - הוא מלך המשיח. לא התייאש, להתאמץ מורי ורבותי, אם האדם היה עושה את אשר ביכולתו אין לשער ההצלחה שהייתה באה אחריו! רק שבדרך כלל היאוש מכרסם בנו, (ולפתע אנו נהיים וותרנים:

"אוותר לעצמי וגמרנו"). תדעו כי לא כדאי לוותר על המאמץ.

לדוגמא: לאה אמנו שמעה את כל הידידים תושבי האיזור, שפסקו בהחלטיות: "הגדול לגדולה והקטן לקטנה" היינו שהיא תנשא לעשו. נו, אין סיכויים - הכל יודעים ובטוחים כי היא עתידה להנשא לעשו. אך לאה נשארה

"ויוחן שם ישראל נגד החר" (י"ט, ב)

כאיש אחד בלב אחד (רש"י) כאשר נפוליאון בונפרטה כבש חלקים גדולים מרוסיה הוא נהג מידי פעם להתייעץ עם גדולי ישראל אודות סיכוייו לנצח במלחמה, מסופר שהוא נפגש גם עם רבי חיים מוולוז'ין. היתה זאת שעת לילה מוקדמת כאשר הגיעו חיילי הצבא הצרפתי לחניית לילה סמוך לוולוז'ין. עיירה זו השוכנת על הצטלבות דרכים ראשיות, איננה עיר מבצר ונוחה היתה להכבש. רוב תושביה ברחו מאימת המלחמה או התחבאו מאחורי סורג

ובריה. כשנכנסו שליחו של נפוליאון ושירי צבאו אל העיירה, לא מצאו בה אלא בתים חשוכים ורחובות שוממים ריקים מכל נפש חיה. רק מבית המדרש של וולוז'ין גילה להפתעתו כמה קרני אור בוקעים מבעד לחלונות.

הוא ניגש אל הבית, פתח את דלת בית המדרש ונכנס פנימה. והנה בקצה האולם יושב אדם זקן, בראשית שנות השבעים שלו, בידו נר דולק, וספר פתוח לפניו. היה זה ר' חיים מוולוז'ין, אשר בעת מצוקה כבעת שמחה מצא למפלט לו את בית המדרש. כל כך היה שקוע בתלמודו שלא חש בקצין הנכנס ומתקרב אליו, אך משפתח זה בקולו הרועם, נותר הגר"ח ממקומו.

הקצין ניסה את כוחו של ר' חיים בצרפתית, אך משהראה סימנים כלא מביין את דבריו עבר לדבר גרמנית, שואל את הגר"ח אם מביין שפה זאת. השיבו רבנו, אינני בקי בה ביותר אולם אשתדל להשיבך בשפה זו. אם כך - אמר הגנרל - אולי תגיד לי היכן גר פה הרבי שלכם, "חיים" שמו, עליו שמענו רבות כידוע צפונות ועושה נפלאות.

ענהו רבנו: חיים, האיש המבוקש על ידיך, נמצא כאן בבית המדרש. אך מה שאמרת כי עושה הוא נפלאות, יכולני להגיד לך כי אין זה אמת. הבין הקצין כי הוא האיש המבוקש, ומיד ניגש אל העניין. המלך בכבודו ובעצמו רוצה להפגש עמך! עליך להמתין כאן עד שיבואו לקחתך! הפטיר, והלך לו.

לא חלפה שעה וכיתת אנשי חיל באו במרכבה קרבית מאובקת, והסיעו את ר' חיים אל אהל נפוליאון המהודר אשר במרכז המחנה. בראותו את פני רבינו, המקרינים אצילות תורנית טהורה, שמח בונפארטה לקראתו, ואף הוא פתח במה ששמע כבר מיהודי המדינה, על כוחות נסתרים הטמונים בו כמחולל נפלאות. גם

הפעם הכחיש ר' חיים בכיטול כל קשר בינו לבין מעשי נפלאות, בסך הכל יהודי פשוט אנכי השוקד ולומד תורה, לא יותר...

שוב פנה אליו נפוליאון ואמר: זה שאינך מסכים אודות סיפורי הנפלאות, נוח, אבל שהנך איש חכם ופיקח, זאת כבר לא תוכל להכחישני. אם כן אמור לי, אפוא, מה דעתך על עתיד מלחמה קשה זו שפתחתי בה. האם כקודמותיה תסתיים אף היא בנצחון כביר, או חלילה אסון נורא אורב לי אי שם בדרכי? חשוף מחשבותיך לפני בגילוי לב וללא מורא.

פתח ר' חיים וענה, משל למה הדבר דומה? נסיך אחד עשה את דרכו במרכבה רתומה לארבעה סוסים אבירים ומשובחים, מטובי היחס והאיכות. והנה בהגיעו לתוך יער עבות מעדו רגלי אחד הסוסים לתוך ביצה טובענית, הסוס משך אחריו גם את שלושת חבריו, והמרכבה התהפכה על צידה. כל מאמצי העגלון והמשרתים לחלצם מן הבוץ עלו בתוהו. עברו שעות אחדות והנה איכר פשוט מתקרב עם עגלתו הרעועה, רתומה לשלשה סוסים כחוששים, ואף הם החלו מועדים ושוקעים בביצה. אולם האיכר שלף תיכף את שוטו, הצליף על הסוסים, אלו אזורו את שארית כוחם, ופתאום משכו את העגלה אל מחוץ לביצה, ויהי הדבר לפלא בעיני הנסיך ומשרתיו.

ניגש הנסיך אל האיכר ותמה באזניו: לי ארבעה סוסים אבירים ומיוחסים, ולך שלשה סוסים צנומים ודקים. ובכל זאת דוקא אלו שלך נחלצו ברגע אחד מן הבוץ, ואילו שלי כבר שעות מתבוססים בבוץ ואיננו יודעים כיצד נחלץ מצרה זו.

נפוליאון בקרב אוסטרליץ, ציור מאת גוסטב דאנדר

השיבו האיכר: שום סוד מיוחד לא עמד לי להצלחה זו, אלא שסוסיך שלך טהורי גזע ומיוחסים המה, נטלת אחד מכאן ואחד משם, מהטובים והמובחרים שבכל מדינה, לפיכך כשמצליף אתה על גבם מושך כל סוס לרוח אחרת, ואינם מצליחים להתאחד למען המטרה, ואדרבה, כשמוכה האחד, שמחים לאד כל עמיתו, מה שאין כן סוסי הדלים והכחושים כולם משפחה אחת המה, אמא ושני בניה, לכן, כשמכה אני את האחד חשים זאת גם השנים האחרים ונחלצים מיד לעזרתו.

כיוצא בזה אמר הגר"ח, בענין זה שאנו דנים בו, אתה כבוד המלך נפוליאון דומה הנך לנסיך ההוא, לרשותך צבא אדיר מחומש ומאומן היטב, אלא שאינו עשוי מעור אחד, מורכב הוא מצבאות אוסטריה, פרוסיה, ספרד ואיטליה, שנלוו אל הצבא הצרפתי אשר תחת פיקודך, לפיכך מתאמץ כל אחד מהם להסב לעצמו את תהילת הנצחון, ועוד שמה בנפילת עמיתו בן ארץ אחרת, מה שאין כן צבא רוסיה, אף כי דל הוא באמצעים, כיון שבנוי הוא כמקשה אחת, מבני עם אחד הלוחם להגנת ארץ אחת - ארצו שלו, הרי כל אחד חש בסכנה המשותפת, ועושים יד אחת לחרף נפשם למען הצלתם. מכאן, הוד מלכותו, נובע הפקוק שלי בנצחונכם, סיים הגר"ח את פרשנותו על עתיד המלחמה.

בהמשך המלחמה נחל נפוליאון מפלה גדולה ליד מוסקבה, לאחריו נחל מפלה מוחצת במעבר הנהר ברזינה, כמעט כל חייליו אבדו בקרבות, הערכתו של רבי חיים התאמתה במלואה. (מורשת אבות)

למדתי באף

רבי שלום שבדרון זצ"ל

הגדולים, נהנו כל כך מללמוד תורה עד שלמדו מתוך מאמץ. אספר לכם א'גיווארליגע מעשה. סיפור שהיה באחד מהרגעים הקשים ביותר - בחיי חותני רבי חיים לייב אויערבאך זצ"ל.

המעשה התרחש בימי מלחמת העולם הראשונה, לפני כתשעים שנה. מצבו של הישוב היהודי הקטן בארץ ישראל היה חמור וכואב. הישוב נשלט ביד קשה על ידי התורכים. הללו, שהיו במצב מלחמה עם האנגלים, גייסו בכפיה יהודים לצבא. המגויסים שהלכו לצבא התורכי - לעולם לא שבו. נשים רבות נשארו עגונות לכל ימי חייהן.

חמ, רבי חיים לייב ראש ישיבת "שער השמים", שהיה גאון בעל מוח ברזל, וליבו הטהור היה מתנשא כארי למען ה' ותורתו, חיפש דרכי עזרמה

להציל יהודים מהגיוס האכזרי. דבר ראשון, חיפש פירצה חוקית בנתוני השלטון. לא ארכו ימים ספורים וגילה, כי התורכים אינם מגייסים נתיני חוץ. החליט אפוא להתיידד עם אחד העובדים בקונסוליה הפרסית, ממש כך. הוא יצר איתו קשר אישי ממושך, הוא גם היה "קונה" אותו במתנות ושלמונים עד שנרקמה ביניהם מסכת ידידות.

כשהרגיש רבי חיים לייב שהקרקע מוצקה תחת רגליו, פנה לידידו זה ש"רכש", וביקשו שיפגישוהו עם הקונסול הפרסי. ה"ידיד" קבע עבורו מספר פגישות ארוכות עם

הקונסול בכבודו ובעצמו. במהלך הפגישה מצא חמי חן, בעיני הקונסול וכך הפכו גם השניים לידידים, למעשה, לרגע זה חיכה חמי זצ"ל - לידידות זו. הקונסול התרשם כל כך מאישיותו, עד שמינה אותו לאחד מסגניו... כסגן הקונסול הפרסי, ניצל את מעמדו לצורך מטרה קדושה זו, וחילק ליהודים דרכונים שיחשבו כנתיני חוץ, הוא חילק דרכונים פרסיים לשבעים יהודים, וכך הציל אותם מגיוס וממות בטוח. (פרטי הדברים, והדרך - לא דרך, שבה התנהלו הדברים אינם נוגעים להמשך סיפורינו).

באותם ימים לפתע פורסמה הודעה מטעם הממשל שכל המתחמק מגיוס - יהרג, ומי שיתפס בסיוע למשתמטים יהרג אף הוא. הפחד היה גדול. היה יהודי פלוני שלכלך את נשמתו בתפקיד המלשינות, ה' ירחם, בין השאר הלשין גם על חמיו בפני התורכים. הוא דאג שידווחו לראשי השלטון כי הרב אויערבאך מחלק דרכונים פרסיים ליהודים.

על אתר נשלחה קבוצת חיילים לביתו של רבי חיים לייב. מאחורי הבית היתה דלת יציאה נוספת [אחורית] ובחסידי שמים חמי הצליח להמלט דרכה ברגע האחרון. כאשר חמק בחלחלה, מיהר לעבר "בתי הונגריין", שם נכנס לביתו של אחד ממכריו. אותו יהודי ירא אלוקים לא גילה אפילו לבני ביתו, הכניסו חדר בתוך חדר, הטמין אותו מאחורי ארון רחב מידות - שם שכב. באמצע הלילה הוא היה דוחק לו מעט אוכל ושתיה.

תשמעו, אני לא מספר לכם סתם מעשיות, חותני אמר לי "שהייתי שם כמה ימים רצופים, הרעב והצמא הציקו, והפחד כמובן, היה פחד של מוות. היו רגעים שחששתי, שהנה... עוד מעט קט נשמתי פורחת, הנה אני נופח את נשמת". בהודמנות אחרת של גילוי לב, ישב חותני ליד שולחנו, סגר את עיניו, פתח את סגור ליבו ואמר לי: "ר' שלום! הש"ך אומר שבשעה שברח מהקוזקים הוא חידש חידוש מסוים (וכלשון הש"ך בסיומן ג': בשעה שכתבתי דברי הנ"ל לא היה לפני הספר כסף משנה כי זה למדתי בברחי מן מלחמות הריקים, ועתה עיינתי בספר משנה וראיתי שהרגיש בקושיא שהקשתי) "אני", אמר חותני זצ"ל בהצביעו על תכריך מכתביו "חידשתי חידושים אלו, בברחי מפני התורכים - במשכבי שם מאחורי הארון... הבנתם? כאשר הלשון נדבקה לחיכה, כשהרעב והפחד המיס את רמ"ח איברים - המוח התרפק על מבועי התורה.

אספר לכם גם את סיומו של הסיפור. נורא ואיום. חסדי ה' כי לא תמנו היום כל דבר נחשב למסירות נפש, כל מאמץ קל נחשב במסירות "קמתי מהמיטה במסירות נפש" מה אתם מחייכים "הלכתי לשיעור במסירות נפש" - כל דבר נחשב מסירות נפש. אבל היו אנשים שבאמת מסרו נפשם לקיום מצוות ה'.

בקיצור, לאחר מספר ימי מחבוא הודיעו לחותני שהתורכים מאיימים להוציא להורג את בני משפחתו - תחתיו - אם לא יוודע להם מקום מסתורו.

רבי חיים לייב קם ויצא. נתפס בקונסוליה הוחלט להעמידו לדין, ועימו יחד את רבי לייב דיין שהיה חתום אף הוא כעדות, על הדרכונים שהנפיק רבי חיים לייב. נקל לשער כי ביום שנקבע למשפט, שררה חרדה גדולה בישוב הירושלמי. הכל התכנסו לתפילות. בישיבת "שער השמים" נאספו הלומדים ועימם ציבור רב לאמירת תהלים בבכיות. קולות התפילה הדהדו בכל איזור בתי מחסה בירושלים שבין החומות. היהודים הכירו וגם חוו על בשרם את ידו האכזרית של התורכים, הכל ידע את הגורל הצפוי לחותרים תחת

השלטון (שני יהודים שהחביאו מגויסים נתלו בככר העיר). בשעה שנקבעה מראש, הוכנסו, חמי ור' לייב דיין לאולם המשפט. על השולחן היתה פרוסה מפה ועליה אקדח עם קנה ארוך, מאחורי השולחן ישבו שני קצינים, אחד מהם היה המשל גמל פשה. ר' לייב דיין התעלף מיד מרוב פחד. נאלצו להוציאו מהאולם. המשפט התנהל רק מול רבי חיים לייב. אחר השופטים הקריא את כתב האישום שעונשו - ללא עוררין - מוות. משסיים

להקריא שאל את חמי: "מה יש לך לומר על האשמה, על חלוקת דרכונים פרסיים?" "אתה יכול לשעור לבד את קצב פעימות ליבי" אמר לי השוער, אך עינתי לו על אתר: "הללו אכן באמת אזרחים פרסיים!..."

פפץ עליו רוגזו של ג'מל פשה, הוא החל לצעוק בחמת זעם: "שקרן שכמותך, איך יכול אתה להגיד שהם פרסים, הם כולם בעלי צבע עור לבן בעוד שהפרסים שחורים יותר!" באותה שניה, נמס ליבי כמים, כמעט שנפלתי מתעלף, אבל בזכות התפילות, היתה סיעתא דשמיא והצלחתי להתגבר עד כדי שהעליתי חיוך על פני, ובכך, השקטתי גם את נפשי פנימה.

כחלוף רגע פתחתי דברי בשפה הערבית והכברתי בגינוני כבוד, הזכרתי בכבוד, שוב ושוב - את תוארו של אדוננו, ואמרתיו בנחרצות: אני אסביר לך, אדוננו השופט הנכבד, רום המעלה, הלא כבודו רום מעלתו מכיר

אתה את הרוסיים חיות הטורף (הוא הזכיר אותם בשם גנאי שמכמעט העלה חיוך על השפתיים. הרוסיים היו בצד האויב, שלחם בתורכים). הם גורמים צרות רבות ליהודים, הם רעים וקשים, והיהודים רוצים לברוח מרוסיה, אך לצערם אינם יכולים לקבל אזרחות אחרת, קשה להתפטר מהחזירים הרוסיים. אז מה עושים היהודים? כאשר האישה היהודית קרובה ללדת, היא נוסעת לפרס הנמצאת בגבול רוסיה, שם היא יולדת. ולכן הרך הנולד הוא אזרח פרסי, אבל עורו בצבע לבן...

ג'מל פשה שמע את הדברים, פנה אל ר' חיים לייב ואמר: "שמע נא! יודע אני שאתה שקרן, אבל מוח חריף כזה חבל לשים באדמה. צא מפה!..." יצאתי. אין לתאר את השמחה הגדולה שהיתה בישיבת "שער השמים" ובכל העיר העתיקה, לאחר שיצא חפשי מן המשפט.

ואנחנו! למדנו מן הסיפור פרט צדדי לכאורה, המגלה על קדושת תורתו של הגר"ח"ל, על גדולתו ואמונתו בקל חי, מתוך מסירות נפש ממש. אפשר לשבת ימים שלמים ולדבר על טהרת ליבו של חמי, אבל אנו קרובים לשלושת ימי הגבלה, הבה נסיים. ונזכה לכל טוב סלה ולקבלת התורה. (להגיד)

הפרנסה משמים, גם בדרכים הכי לא צפויות

יוזם השביעי שבת לה' אלקיך לא תעשה כל מלאכה (נ,כ)

הכתוב אומר שאומות העולם עתידים לעבוד את ישראל, שנאמר "ועמדו זרים ורעו צאנם" (ישעיה סא,ה) וכן "והיו מלכים אמניך ושרותיהם מיניקתיך" (שם סט,כג). לעומת זאת, נאמר "והיה אם שמע תשמעו אל מצותי... ונתתי מטר ארצכם בעתו... ואספת דגנך ותירשך ויצהרך". (דברים יא, יג-טז). כתובים אלה לכאורה סותרים זה את זה - אם ישראל ישרתו את עצמם או שאומות העולם יעשו זאת?

מתרצת הגמרא (ברכות לה) כאן בעושים רצונו של מקום, וכאן כשאין עושים רצונו של מקום. כאשר ישראל יעשו רצון ה', הם יוכלו ל'ועמדו זרים ורעו צאנם', אך כשלא יעשו כן, הם עצמם יאלצו לעבוד. ומקשים התוספות, וכי יתכן לומר שבמקרה של 'ואספת דגנך', אין ישראל עושים רצונו של מקום? הלא הכתוב מדגיש: "והיה אם שמע תשמעו אל מצותי". ומכאן נראה, שלכאורה, ישראל מצויים במצב טוב מאוד! אלא, שאכן ישראל עושים רצונו של מקום, אולם מאחר שאין הם מקימים זאת בצורה המושלמת ביותר - אין הם זוכים לשרות אומות העולם.

רמז נאה לכך, על דרך הבאור לעיל, דרש "לקוטי צבי הכהן" על הפסוק שלפנינו: "זכור את יום השבת לקדשו" - אדם שהוא שומר שבת, אך אינו עושה כן בצורה מושלמת, סופו "ששת ימים תעבד ועשית כל מלאכתך". הוא עצמו יעשה את כל מלאכתו. לעומת זאת מי שחי ברמה גבוהה יותר של "יום השביעי שבת לה' אלקיך", ומגיע למצת של עבודת ה' מושלמת יותר, הרי שהוא זוכה לשכר של "לא תעשה כל מלאכה אתה ובנך ובתך", אלא אומות העולם יעבדו עבורו וימלאו את כל צרכיו.

מפליא להווכח ולראות כי כאשר הקב"ה רוצה לתת ליהודי את פרנסתו הוא מזהם לו אותה שלא כדרך הטבע, וגורם לאומות העולם לעשות עבורו כל מה שביכולתם, אפילו במצב שעל פי כל גדריו ההגיוני הם אינם צריכים לעשות זאת.

הרב בן ציון מוצפי שליט"א סיפר כי בפרס התגורר יהודי כפרי, שהיה עובד לפרנסתו בשדה. קשה היתה המלאכה, מעלות השחר עד שקיעת החמה הוא נאלץ לחרוש ולזרוע. ולמרות זאת מעולם לא ראה ברכה בעמלו, ורק בקושי רב הצליח להביא טרף לבני ביתו. מדי יום ביומו היה אותו יהודי נושא את עיניו לשמים ומתחנן: "רבותנו של עולם, אנא ממך, זמן לי את פרנסתי ברוח מתחת הים הגדולה", ומעולם לא חדל מלקוות לישועת ה'. ויהי היום, והנה תוך כדי עבודת החרישה המיגעת הוא מבחין בפרש הרוכב לכוונו. כשהגיע הרוכב הוא נגש והודיע לו כי אמו המתגוררת בטהרן, עיר הבריה, נפטרה. 'שבעה' ישב האיש בביתו, משום שהמרחק ממקום מגוריו

לטהרן היה גדול, אולם לקראת ה'שלושים' התאמץ לנסוע לבית אמו, והביא פירות מן השדה שלו, על מנת לזכות אנשים בברכות לעילוי נשמתה. לסעודה שערך הגיע גם החכם שאמר דברי תורה וסיפר סיפורים שונים.

לאחר שהסתיים הארוע, פנה להתארגן לשוב לביתו. המולה קדמה את פניו ברחובה של עיר, וכשברר מה טעמה, נודע לו שהמלך אמרו לעברו במקום זה בעוד זמן קצר. האיש, אשר מעודו לא ראה את המלך פנים מול פנים, התרגש ביותר. ואכן, לא חלף זמן רב וכרכרת המלך פלסה לה דרך בין ההמונים. עמד האיש וברך בכונה רבה: "ברוך... שחלק מכבודו לבשר ודם", והמלך שהבחין בכך, עצר את מרכבתו וסמן לו לגשת אליו.

"מי אתה?" שאל המלך. "יהודי מכפר פלוני", השיב האיש ביראת כבוד. "אתה יהודי?... ובכן אחוד לך חידה, ואם תדע את התשובה אשלם לך עשרה זהובים". עשרה זהובים? - האיש בלע את רוזו בתדהמה. סכום זה היה מרווח במשך שלושים שנה! הוא ראה את אוננו, והמלך שאל: "האם יודע אתה כיצד קראו לאמו של אברהם אבינו?". "אדוני המלך", אמר האיש, "מה אקבל אם אומר את שם אמו בנוסף לכך?". "על כל שם עשרה זהובים". "ובכן לאמו קראו אמטלאי, ולאם אמו קראו כרנבו". המלך התפעל, ובו

במקום העניק לו עשרים זהובים.

אשרו של היהודי הרגיע שחקים, והוא אמר למלך: "אבקש את סליחת המלך מראש, אולם אני מרגיש צורך לשאול גם את המלך חידה כלשהי". נתן ה' את חינו בעיני המלך והוא הסכים. נענה היהודי ואמר: "כאן בפרס התגורר לפני שנים רבות רשע מרושע שרצה להרוג את כל העם שלנו, הלא הוא המן הרשע. האם יודע המלך כיצד קראו לאמו?" המלך לא ידע להשיב, והבטיח לו עשרה זהובים נוספים לתשובה, והיהודי אשר זה עתה שמע בדרשת החכם בסעודת ה'שלושים' את המידע, אמר מידי: "שמה היה אמטלאי בת עורבתי", ובתמורה לכך קבל עוד עשרה זהובים. כעת היו בידו בן רגע שלושים זהוב - סכום שהיה מספיק לפרנסתו עד תחית המתים... הוא הודה נרגשות למלך, והמרכבה המשיכה בניסיעה.

פתאום נזכר היהודי בענין כלשהו והחל לרוץ אחרי המרכבה. "מה קרה כעת?" עצר המלך את המרכבה. "אדוני המלך, אנו עומדים ושואלים כאן שאלות מלפני אלפי שנים... אולי נדבר על מה שארע בחודש האחרון בטהרן?... אשאל את המלך שאלה, ואם המלך ידע לענות לי - אחזיר לו את כל שלושים הזהובים שבידי, ואם לא - האם יאות המלך להעניק לי שלושים זהובים נוספים?". "שאל", מרגע לרגע גבר תן האיש בעיני המלך. "אדוני המלך", נענה האיש בעונה, "לפני כחודש נפטרה אמי, שהתגוררה בטהרן, אולי יודע המלך כיצד קראו לה?".

מעשה נוסף המראה כיצד דואג הקב"ה שאומות העולם יפרנסו יהודי - גם במצבים בלתי הגיוניים לחלוטין ספר ה'בן איש חי', ומעשה שהיה כך היה: יהודי אחד מחוסר פרנסה החליט לפרסם את

עצמו כידוע עתידות ולנסות להתפרנס מן הענין בכבוד. בדרך כלל היה נוהג להבטיח לבני אדם הצלחות כאלו או אחרות - ממין הדברים שאנשים אוהבים תמיד לשמוע - אך באחד הימים נתקל בבועיה קשה: בארמון המלך ארעה פריצה לכספת הגדולה ורכוש יקר ערך נגנב. המטרה לא הצליחה למצוא את עקבות הגנבים, ואי מי, אשר שמעו של מגיד העתידות היהודי הגיע לאוזניו, המליץ עליו בחום. המלך קרא לו באופן אישי והורה לו לעשות כל שביכולתו כדי למצוא את הגנבים, ועיניו של היהודי חשכו... מנין לו לדעת מי הם הגנבים? מי יודע מה יגזור עליו המלך כשיאכזב אותו? בליט ברירה החליט כי לכל הפחות הוא ינסה לדחות את הקץ, לכן פנה אל המלך ואמר: "אני זקוק לשלושים יום עבור פענוח הענין הזה, וגם לשלושים תפוחים".

ערך בתקופה זו, והיהודי החליט כי אם עליו למות, לכל הפחות יעזוב את העולם מתוך הנאה כלשהי...

שב הביתה, הביא לאמו אתה תפוחים וספר לה כי לדעתו ה'עסק' אבוד, ואף חייו עומדים על כף המאזניים, אך לפחות תפוחים ישנם... עוד באותו ערב החליט לאכול את התפוח הראשון, וכשסיים קרא: "אמא, אחד גמרת..." הוא לא הבחין באלמוני שהשתופף מאחורי חלון הבית וניסה לקלוט כל הגה היוצא מפיו. היה זה

אחד משודדי הכספת, שנשלח במיוחד כדי לבלוש האם מגיד העתידות מצליח לגלות אותם.

כששמע האיש את ההכרזה הנרגשת: "אחד גמרתני", הבין שאחד מן השודדים ידוע כבר. "מי הוא אם לא אני?", מלמל לעצמו כשהוא רועד מפחד, וחיש נמלט מן המקום וסיפר בבהלה לראש השודדים שבאזניו שמע את מגיד

העתידות מצהיר, שיש לו כבר קצה חוט. "נמשיך מחר לבדוק את הענייך", ראש השודדים התייחס לכך ברצינות גמורה, וכבר למחרת שלח שליח נוסף כדי להמשיך בבילוש. הערב ירד, ומידוענו היהודי מסיים לאכול את התפוח השנים ומכריז: "שנים כבר יש". לבוש השחורים

שמתחת לחלון החל לרעוד בכל גופו. "גם אני כבר נתפסתי...", הרהר בבעתה, ורץ לראש השודדים כדי לבשר לו על כך.

ביום השלישי החליט ראש השודדים לוודא את העניין בעצמו. הוא עמד והאזין מתחת לחלון, והכרות היהודי לא אחרה לבוא: "שלשה כבר גמרנו". בהברקת פתע מהר לנקוש על דלת הבית. "נתן לך את כל הסחורה הגנובה", נשבע בהן צדקו, "רק אל תגלה מי אנחנו...". היהודי הסכים, כמובן, וכך ביום הנקוב הצליח להשיב למלך המאושר את כל הממון כולו.

המלך התפעל מאד מן ההצלחה. בהזדמנות הקרובה בה ישב עם חבריו, התפאר בפניהם באיש המיוחד שמתגורר בממלכתו. "קרא לו לכאן ונסנה אותו", אמרו החברים, ומגיד העתידות התבקש לבוא במהירות לארמון. עד בואו ניסו החברים ללכוד ציפורים, שתי ציפורים ברחו להן והשלישית נלכדה והושמה בכלוב. כשנכנס מגיד העתידות לחדר הם שאלו אותו: "מה עשו כאן עד בואך?"

היהודי הרהר לרגע אחד. הוא חשש לספר להם ספורים בעלמא - ולבסוף אמר: "פעמים נמלטה הציפור, אבל בפעם השלישית לא", במלים אלו תאר למעשה את מאורעות חייו והביע את חששו כי למרות שהצליח להמלט פעם או פעמיים - בפעם השלישית כבר לא יצליח. הוא, כמובן לא שער את ההתפעלות העצומה שיעוררו דבריו, את האמונה שהוא באמת יודע-כל, ואת המתנות הנכבדות שקבל מכל הקרואים.

לא חלף זמן רב ושוב התרחש אתו מאורע פלאי - באחד הימים הוא הגיע לארמון ובקש לדבר בדחיפות עם המלך. המשרתים סרבו להרשות לו להכנס ואמרו כי המלך נכנס עתה לחדר הרחצה, אך הוא שעט פנימה ופתח את הדלת, הבחין במלך עומד ומתכוונן להתרחץ, הכה אותו וברח. המלך שהופתע מהטוב במהירות החל לרוץ אחר המכה, ובאותו רגע שבו יצא מחדר הרחצה התמוטטה התקרה שמעליו והוא נצל בנס ממות בטוח. "איך ידעת?" - התפעל המלך. "לא אגלה זאת, ויהי מה", השיב האיש, אשר חש כי אלקיו בעזרו.

"מדוע הכית אותי ולא אמרת לי לצאת?", התעקש המלך להבין. "לו הייתי אומר, היית שואל אותי מדוע ולמה, ובין כה וכה היתה התקרה נופלת עליך", תרץ לו האיש, ושוב לא היתה כל טענה בפי המלך כלפיו.

הנה כי כן - מסים ה"בן איש חי" את ספורו - כאשר רוצה הקב"ה להיטיב עם אדם, אין האדם זקוק ליכולת שכלית מפותחת מאוד או לכושר מסחרי, אלא מזמן לו הקב"ה פרנסה ברוח מן הלא כלום... וזה שנאמר "ובאו עליך כל הברכות האלה והשיגך" (דברים כח, ב), גם אם ימלט האדם מן הברכה, כאשר נגזר עליו לקבל אותה, לא יוכל להתנער ממנה לעולם. (ומתוך האור)

הצדוקי

בדרך צחות...

אבא שלי תמיד אהב לספר. שמידי שנה בהג השבועות היה צדוקי שהיה הולך לבית הכנסת שלנו בקומת העזרת נשים, ומסתכל מאחוריו שאף אחד לא רואה אותו, "ויפן כה וכה וירא כי אין איש" ואז הוא היה מוריד את

ה'כובע פונפון' שלו (כמו בציורים של דוד ביכמן) והיה מסתיר את הפה שלו, ובשקט היה אומר "ברוך אתה השם אלוקינו מלך העולם אשר קדשנו במצוותיו וציוונו על ספירת העומר, היום 50 יום לעומר שהם שבעה שבועות ויום אחד... הרחמן הוא יחזיר את כל עמו ישראל לדרך התורה שבכתב, ואת עבודת ביהמ"ק בב"א..."

הסיפור הזה כמובן סאטירי ולא קרה בבית הכנסת שלנו מעולם ב"ה, עד כמה שידוע לי... אך פעם היו אנשים כאלו שבאמת האמינו בזה. ככה"נ שהם לא זזו מהכיסא בשבת דכתיב "אל יצא איש ממקומו ביום השביעי..." (שמות טו, טז) וכנראה שכשהם קיבלו מלקות מהבי"ד אצלם בקהילה היו מקיימים בהם "ארבעים יכנו" כפשוטו, ועין תחת עין כפשוטו, וכו' וכו'... (וזאת תורת השבת)

הכליה שהחזירה בתשובה

"כבד את אביך ואת אמך למען יאריך ימך" (ד, כג)

בצפון תל אביב היה בית-כנסת שבקושי "גידר" מגיין מתפללים. יום אחד החל להגיע למקום מבוגר כבן שבעים, הוא לא נראה דתי מבית, הוא נהג להתפלל ומיד לצאת, רב בית הכנסת התפלא, בדרך כלל אדם כזה מגיע לאזכרה וכו' ומעולם לא ראה שבגיל כה מבוגר אדם כזה חוזר בתשובה.

לאחר כמה פעמים שהאיש הופיע, פנה אליו הרב: "האם אתה זקוק לעשות אזכרה? אני פה הרב, תוכל להגיד לי". "לא. אני חוזר בתשובה". הרב נדהם: "מה קרה?" השיב האיש "האם שמעת על הסיפור של הרב יצחק רביץ ז"ל?" הרב נוכר במקרה שאירע עם הרב רביץ שעשה קידוש השם, הוא היה זקוק להשתלת כלייה וכל ילדיו נלחמו ביניהם מי יתן את כלייתו לאביו. לבסוף ניגשו לדין תורה אצל הרב אלישיב זצ"ל, שפסק כי לבכור זכות הבכורה, ואכן הבכור תרם לאביו כלייה. הדבר התפרסם ועשה קידוש השם גדול.

"כן, שמעתי. באמת קידוש שם שמיים". הפטיר הרב. "אז תדע, כבוד הרב, שלי קרה אותו סיפור בדיוק! הייתי זקוק להשתלת כלייה והרופאים פנו אל ילדיי. אבל... בני אמר שהוא נוסע עוד מעט למסע בחו"ל והוא זקוק לכוחות ותרומת הכלייה החליש אותו. פנו לבתי, והיא טענה שעוד מעט היא מתחילה סמסטר חדש באוניברסיטה והיא זקוקה לכוחות ללמוד, ולכן אף היא אינה יכולה."

כאן פרץ הזקן בבכי והמשיך: "הנה, אתה רואה? נתתי לילדי את החיים, השקעתי בהם הכל, הזרמתי כספים בלי סוף, שלחתי אותם ללמוד, נתתי להם חוגים ומה לא - והם השאירו אותי ככה! הייתי מאוד מדוכדך, ובדיוק אז נחשפתי לדין התורה בין ילדי הרב רביץ וראיתי מה זה הכוח של התורה, באותו רגע החלטתי לחזור בתשובה" (ברכת דוד)

סיפר כ"ק אדמו"ר מטולנא שליט"א, סח לי יהודי שיש מעשה שאירע עמו לפני יותר מחמישים שנה. יום אחד קפצה עליו מחלה קשה, הרופאים הבהילוהו באומרים לו שהמחלה עלולה לקצר את ימיו. לקח היהודי את הדברים לליבו, לא ידע מנוחה לנפשו, והחליט לרדת לבני ברק לביתו של החזון איש. עברו ימים אחדים עד שהצליח לגייס את סכום הנסיעה ונכנס לביתו של החזון איש.

שמע החזון איש את כל דברי היהודי שהיה שבור מאד בנפשו, ושאלו, "היש לך אב או אם?" הנהן הלה בראשו לחיוב. הוסיף ושאלו, כמה עלתה הנסיעה מירושלים? נקב הלה בסכום המדויק. נענה החזון איש ואמר: "אולי תוכל להסביר לעצמך, כתוב בתורה 'כבד את אביך ואת אמך למען יאריך ימך' אימתי הוצאת לאחרונה על הוריי חמישית מהסכום שהוצאת עבור נסיעתך לכאן. במקום לתת את הכסף למצוה מובטחת זו, נסעת למקום שפעמים פתוח ופעמים סגור ואף כשפתוח אין זה מובטח שיתקיים האמור בפסוק..."

העיד אותו יהודי: "הפשטות והישרות שבהם נאמרו הדברים מפי החזון איש, זעזעוני מאותו יום ואילך שמתי מצוה זו של כיבוד אב ואם בראש מעיני, ובה זכיתי לאריכות ימים". (מעשה איש)

לע"נ

מרת יטלא בת שמעון ע"ה
זכות הלימוד והחיזוק בעלון זה יהא לזכותה.

יום השנה: ו' סיון - חג השבועות
נתרם ע"י אחד הרבנים בירושלים עיה"ק בעילום שם.

להצטרפות

לרשימת התפוצה במייל:

ss0534153385@gmail.com

דרושים מפיצים בבני ברק: 0534153385